

KOULUTURVALLISUUS JA OIKEUS PUOLUSTAUTUA

Opas vanhemmille

Kiusaaminen luo turvattomuutta

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen koulunkäyntiin. Itsensä ja muiden arvostaminen on turvallisen yhteisön perusta. Kiusaaminen ja väkivalta taas luovat turvattomuutta koko siihen yhteisöön, missä sitä ilmenee. Turvattomuuden kokemukset aiheuttavat monenlaisia tunteita kuten alakuloisuutta, ahdistusta, pelkoa ja stressiä sekä lapselle että vanhemmalle. Tilanteessa ei tarvitse jäädä yksin.

Kiusaaminen on monitahoinen ilmiö, eivätkä roolit siinä aina ole kovin selkeitä. Lapsen arvostaminen on tärkeää riippumatta siitä mikä hänen roolinsa on tilanteessa. Kiusaamista tapahtuu sekä fyysisellä että henkisellä tasolla. Henkistä väkivaltaa on vaikeampi havaita ja tilanne saattaa pahentua pikkuhiljaa. Kiusatun alisteinen asema suhteessa kiusaajaan näyttäytyy erilaisena kuin fyysisessä väkivallassa.

Henkinen väkivalta voi olla mm.:

- Arvostelua, nimittelyä tai haukkumista
- Ilmeilyä, selän kääntämistä kiusatulle
- Yksin tai ryhmästä ulkopuolelle jättämistä
- Alistamista ja uhkailua

Perusopetuslaki
Lapsen oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L7P29>

Lapsen oikeuksien sopimus
<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Oikeus puolustautua

Lapsi ei usein pysty puolustamaan itseään kiusaamistilanteessa, joten aikuisten tulisi yhdessä lapsen kanssa pohtia keinoja selviytymiseen. Vanhemmalla on oikeus tuoda huoltaan julki ja puolustaa omaa lastaan. Itselleen on myös hyvä hakea tukea kiusaamisen aiheuttamien tunteiden käsittelyyn. Kun omat tunteet tasaantuvat, pystyy tilanteeseen suhtautumaan rauhallisemmin, helpottamaan lapsen oloa sekä edistämään asian ratkeamista.

Puolustautuminen saattaa kääntyä kiusattua vastaan, jos lapsen kokemusta ei ymmärretä, sitä vähätellään tai kiusattua pidetään yliherkkänä. Jos kiusattu puolustautuu voimakkaasti, hänet voidaan leimata kiusaajaksi. Väärät tulkinnat tapahtumasta saattavat saada aikaan lapsessa itsesyytöksiä ja kokemuksen siitä, että hän on vääränlainen.

Henkistä väkivaltaa kohtaan on vaikeampaa puolustautua, koska sen tunnistaminen voi olla hitaampaa ja kohteeksi joutuminen on usein hämmentävää. Kiusattu saattaa lamaantua kun tunnistaa joutuneensa ulkopuoliseksi ja alisteiseen asemaan ryhmässä.

Lapsi tarvitsee tukeasi

Vanhempi voi tukea lastaan arvostamalla ja kannustamalla häntä ja vahvistamalla hänen itsetuntoaan.

Lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja voi vahvistaa opettamalla lasta tunnistamaan, sanoittamaan ja hallitsemaan tunteita jolloin mm. empatiakyky ja erilaisuuden hyväksyminen kehittyy.

Kodin turvallinen arki ja selkeät rutiinit kehittävät lapsen sisäistä turvallisuuden tunnetta. Itsetuntemuksen kehittyminen auttaa lasta toimimaan sekä reaali- että digimaailmassa. Rakastettu ja itsensä arvostetuksi tunteva lapsi pystyy paremmin ilmaisemaan rajansa ja tarvittaessa puolustautumaan, jos hänen rajojaan rikotaan. Hän voi myös uskaltaa puolustaa kiusattua eikä yleensä lähde mukaan kiusaamiseen. On hyvä antaa lapselle ohjeet siitä, kuinka toimia tilanteessa, jossa tulee väärin kohdelluksi: miten ja milloin sanoa ei/lopeta, lähteä pois tilanteesta sekä kertoa tapahtuneesta aikuiselle.

Tukea on saatavilla

Ota ensisijaisesti yhteyttä lapsesi opettajaan tai koulun rehtoriin.

Muita auttavia tahoja:

Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus

Valopilkku www.valopilkkuja.fi

**Paikallinen rikos- ja riita-asioiden
sovittelutoimisto**

Rikosuhripäivystys www.riku.fi

MLL Vanhempainnetti

www.mll.fi/vanhemmille/

Lapsen tukeminen kiusaamistilanteessa

Oman lapsensa tunteminen riittävän hyvin auttaa tunnistamaan, milloin lapsi ei voi hyvin. Kuuntele lasta ja ota lapsen kokemus todesta.

- Havaitse lapseen kohdistuva kiusaaminen
- Tuo huolesi julki
- Pohdi yhdessä lapsen kanssa keinoja selviytymiseen
- Puolusta lasta
- Hae/hanki itsellesi tukea

Kiusattu pelkää usein että hänen tilanteensa pahenee, jos aikuiset puuttuvat siihen. On kuitenkin aina aikuisten velvollisuus puuttua kiusaamiseen, sillä jos sille ei tee mitään, tilanne ei muutu. Tärkeintä on kannustaa lasta kertomaan tapahtuneesta avoimesti ja olla lapsen luottamuksen arvoinen. Lapsen on tärkeä kuulla, ettei kiusatuksi tuleminen ole hänen vikansa ja että aikuinen ottaa tilanteen selvittämisestä vastuun.

VALOPILKKU

yhteistyössä:

**Lahden ensi- ja turvakoti ry./Turvallisuustyö
OmaKamu Lahti**

**Päijät-Hämeen mielenterveysomaiset - FinFami ry.
Harjulan Setlementti ry.**